

УДК 339.137

**ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ МЕТОДИ КОНКУРЕНТНОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВ
АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ**

Валерія Іваненко
valeria857@ukr.net

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Науковий керівник: канд.екон.наук Вячеслав Курепін

На сучасному етапі розвитку економіки України проблема підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є однією з найактуальніших. Конкурентоспроможність підприємства, це мірило спроможності об'єктів господарювання

до самовираження і самоствердження в умовах боротьби за ринки збуту [1, с 155].

Вона пов'язана з ефективним управлінням підприємством, формується залежно від постановки та досягнення цілей підприємства, її стратегії розвитку на основі своїх конкурентних переваг та потенціалу. Визначається певними критеріями та охоплює важливі аспекти ефективного використання потенціалу підприємства [2, с 106]. До них відносяться показники по відношенню до різних конкурентів (тим вища, чим кращі результати підприємства); результат ефективної господарської діяльності підприємства (комплексна порівняльна характеристика підприємства, яка відображає сукупність переваг над конкурентами); гармонійність розвитку підприємства (конкурентоспроможність продукції чи наданих послуг).

Перелік властивостей та показників які характеризують конкурентоспроможність підприємства необхідно постійно аналізувати та досліджувати. Це запорука вирішення завдань та досягнення поставлених цілей підприємства. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення існуючих та розробці принципово нових підходів дослідження стану конкурентоспроможності та резервів підвищення її рівня з врахуванням галузевих та регіональних особливостей розвитку підприємств.

Одним із методів дослідження розвитку конкурентоспроможності підприємств аграрного профілю є метод комплексного просторово-динамічного дослідження з використанням економіко-математичного моделювання статичних і динамічних процесів системи управління підприємством [3, с 17]. Концептуальна схема вдосконалення системи управління, яка реалізує основні функції управління містить комплекс взаємопов'язаних етапів, зміст та задачі яких слід розглянути більш детально.

Етап 1. Побудова та формування інформаційно-аналітичного простору дослідження. Цей етап включає пошук, збір та обробку даних за основними напрямками діяльності підприємства [4, с 24], які характеризують його конкурентоспроможність. Реалізація етапу дозволяє сформувати статистичну базу дослідження на основі вирішення таких задач: оцінка індикаторів конкурентоспроможності; аналіз репрезентативності вибірки; обґрунтування системи показників за основними напрямками оцінки конкурентоспроможності. Рішення поставлених задач досягається за рахунок використання методів експертного та статистичного аналізу.

Етап 2. Комплексна просторово-динамічна оцінка рівня конкурентоспроможності підприємства. На другому етапі здійснюється побудова інтегральних рейтингових індикаторів на основі локальних складових конкурентоспроможності та оцінка загального рівня конкурентоспроможності підприємства. Ціллю даного етапу є аналіз динамічного розвитку рівня конкурентоспроможності підприємств аграрного профілю.

До локальних складових конкурентоспроможності підприємства відносять такі рейтингові індикатори: конкурентоспроможність продукції; ефективність виробничої діяльності підприємства; фінансовий розвиток підприємства; ефективність організації ринку збуту товарів чи просування наданих послуг; ефективність трудового та кадрового потенціалу підприємства [5, с 732]; ефективність інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства; комплексний показник загального рівня конкурентоспроможності підприємства.

Етап 3. Аналіз конкурентного середовища підприємств галузі. Мета етапу – дослідження стану конкурентного середовища на основі експертного аналізу, що досягається шляхом вирішення таких задач:

- вплив локальних індикаторів на загальний рівень конкурентоспроможності підприємств;
- аналіз галузевих особливостей конкурентоспроможності підприємств та впливу факторів зовнішнього середовища.

Зовнішнє середовище підприємств, функціонуючих на ринковому просторі своєї країни, окреслюється національними чинниками, таких як: стан розвитку економіки країни;

галузева структура економіки; рівень державного регулювання економіки; темпи зростання економіки; рівень життя населення; стан політичної ситуації в країні; наявність джерел сировини; ємність внутрішнього ринку; рівень конкуренції на ринку тощо.

Етап 4. Формування управлінських рішень та вибір конкурентної стратегії розвитку підприємства. Етап передбачає формування стратегічних альтернатив розвитку конкурентних переваг за кожним з досліджуваних показників підприємства та галузі на основі оцінки та аналізу причинно-наслідкових взаємозв'язків індикаторів конкурентоспроможності та експертного аналізу, теорії прийняття рішень.

На даному етапі приймаються управлінські рішення щодо сильних та слабких сторін діяльності підприємства, які впливають на рівень конкурентоспроможності. Виявляються показники діяльності підприємства яким слід приділити найбільшу увагу. Це дозволяє сформулювати пріоритетні напрями стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства та спрогнозувати покращення позицій на ринку в майбутньому [6, с 31].

Запропонований інструментарій комплексного аналізу тенденцій розвитку конкурентоспроможності підприємств аграрного профілю дозволяє системно та у повному обсязі оцінити рівень конкурентоспроможності аграрних підприємств, виявити чинники які забезпечують підвищення конкурентоспроможності. Це дозволить підвищити якість управлінських рішень щодо формування, вибору та реалізації стратегічних альтернатив розвитку конкурентних переваг в умовах дії можливих негативних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Врахування сукупності чинників внутрішніх та зовнішніх факторів позитивно вплине на оцінювання, прогнозування та управління конкурентоспроможністю підприємства, формування стратегічного розвитку у майбутньому[7, с 191].

Отже, для підвищення рівень конкурентоспроможності підприємств аграрного профілю необхідні зусилля як держави, так і бізнесу. Для цього потрібно формувати сучасні ринкові механізми зі створення інноваційної інфраструктури; стимулювання інноваційної діяльності підприємств; забезпечення умов залучення інвестицій для модернізації виробництва і підвищення конкурентоспроможності підприємств; підготовка кваліфікованого кадрового потенціалу, що відповідають вимогам вітчизняного ринку праці.

Список використаних джерел

1. Курепін В. М. Механізм управління безпекою вітчизняних підприємств на засадах маркетингу // Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої до 90-ча заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка, 17-18 жовтня 2020 року. Харків : Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, 2020. С. 154-158. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8183>.

2. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління розвитком персоналу та його конкурентоспроможністю // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 104-107. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10509>.

3. Могильницька А. М. Пріоритетні напрямки використання економіко-математичного моделювання в роботі аграрних підприємств // Агросвіт. 2020. № 17-18. С. 39-45. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8354>.

4. Костирко А. Г. Складові ефективного використання логістичного підходу у аграрному секторі // Матеріали Причорноморської регіональної наук.-практ. конф. проф.-викл. складу, м. Миколаїв, квітень 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8415>.

5. Курепін В.М. Управління розвитком кадрового потенціалу підприємств аграрного

профілю / В.М. Курепін // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції 12 березня 2021 року : збірник наукових праць [Електронний ресурс]. – Вінниця: ВНТУ, 2021., -С. 730-733. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8907>.

6. Курепін В. М. Особливості прийняття управлінських рішень в умовах організаційного розвитку підприємства // Економіко-правові дискусії : матеріали II міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Кропивницький, 14 квітня 2021 р. Кропивницький : ЛА НАУ, 2021. С. 29-32. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9330>.

7. Потриваєва Н. В., Довгаль О. В. Теорії регіонального розвитку та їх вплив на розвиток сільських територій // Вісник аграрної науки Причорномор'я. - 2019. - Вип. 1 (101). - С. 18-23. - DOI: 10.31521/2313-092X/2019-1(101)-3.